

SLOVANSKE IZPOSOJENKE

To so knjižne besede in niso nastale med ljudstvom. Če preprosti človek danes rabi katero izmed njih, jo je pač dobil iz knjig, še rajši iz časnikov. Marsikatera se je že tako zakoreninila, da je ne čutimo več za knjižno besedo. To je razumljivo, saj gre za slovanski koren, ki ga je slovenščina morebiti ohranila v sorodni besedi. Včasih smo vzeli namesto izposojenke besedo iz drugega slovanskega jezika, a pri tem nismo pomislili, da je tudi tam izposojena. Čemu n. pr. preganjati *barvo* ter jo nadomestiti s hrvaško *bojo*, ki je iz turščine?

Tudi pogledi na slovanske izposojenke niso enotni. Puristi jih živo zagovarjajo, domačnostni pisci se jih močno otepajo, češ da delajo jezik papirnat. Boj med obema strujama je dosegel višek, kadar ga je podpihovala politika. Če hočemo stvar trezno presoditi, moramo politiko izločiti in gledati samo na potrebo. Tega načela se je držal tudi Breznik v znameniti razpravi o jeziku naših časnikarjev in pripovednikov (poznati bi jo moral vsakdo, ki se ubada s slovenskim pisanjem).

Ko smo s Trubarjem dobili knjižni jezik, je bilo besedišče še dokaj revno. Trubar si je pomagal tako, da je jemal izraze iz nemščine. Pri tem je predvsem gledal na razumljivost, prav malo na čistost jezika. Njegove nastopnike je to motilo. Jeli so iskati domačih besed po drugih narečjih in z njimi nadomeščati nemščizme. Krelj, ki je bil med našimi protestanti jezikovno najbolj razgledan, je celo rad zapisal po kako hrvaško besedo. To so bile prve slovanske izposojenke v našem knjižnem jeziku. Pri tem je ostalo prav tja do Pohlina, ki je začel zavestno hoditi naposodo k drugim Slovanom, zlasti Čehom in Hrvatom. Mož seveda ni imel zmerom srečne roke, vendar so mu obveljale baržun, bolest, budalo, ganotje, geslo, odpor, orjak, sluga, tajen, važen. Nekaj jih je uvedel tudi Gutschmann: čarovnik, krvnik, okruten, oporoka, osveta, samostan, sidro, uradnik. Vodnik je sam ustvarjal besede in navadno kar dobre, presadil pa je k nam besede pivo, strast, svoboda, vojak in ob ruskem pohodu prek naših krajev besedi premirje, polkovnik. Ravnikar je občutil potrebo po izrazih nprav, nraven, občestvo, velblod. Metelko je vpeljal stolp, poleg njega z bolj nesrečno roko jaditi se, vesmirni svet. Zupan se je zlasti navduševal za Ruse: borba, ljubimec, priroda, razlika, soprog. Dajnko je prvi pisal broj, lahkomiseln, nabožen, starosta. Več tega je narekovalo Jarniku vseslovansko navdušenje: čustvo, nega, nežen, pester, podroben, prapor, predlagati, predpostaviti, vonj, zavesa, životvoriti. Kar je bilo še sicer slovanskih izposojenk sprejetih v naš knjižni jezik do l. 1833, jih ima Murko: bager, blagoroden, bólnica, čepica, dejstvovati, kovaren, krasen, mrtvilo, nedostatek, očividen, papiga, sposoben, svojstvo, točka, usoda, zločin, znak, zvok, zvoditi, žezlo.

Dotlej je o sprejemu še poglavitno odločala potreba, a poslej to ni bilo več edino sodilo. Ta ugotovitev velja že za besede, sprejete z drugim valom ilirizma, ko se je začelo nasilno približevanje. Zdaj smo iskali rešitve v naslonu na južne sosede, zdaj na mogočni ruski narod. Pri

tem žal nismo jemali samo potrebne izraze, marveč smo zavestno zame- tovali domače besede ter jih nadomeščali s slovanskimi. Kako se je to dogajalo, je sijajno pokazal Breznik v zgoraj omenjeni razpravi. Zatorej bodi naša naloga tukaj omejena samo na ugotavljanje, kaj je potrebno in kaj odveč. Prav to je ob silnem navalu slovanskih izposojenk naj- nujnejše. Pri tem moramo imeti pred očmi, da lepo razvit knjižni jezik potrebuje brez primere več besed kakor vsakdanja govorica. To dejstvo pa prinaša s seboj žalostno nujnost, da mora biti vsak knjižni jezik bolj ali manj papirnat. Menim, da bi bilo temu obravnavanju najbolj v prid, če bi najprej govorili o takih izposojenkah, ki jih je raba splošno in brez pridržka sprejela, zatem o tistih, ki jih SP odklanja, nazadnje o dvom- ljivih primerih, za katere teče pravda že vrsto let.

Slovanske izposojenke je treba obravnavati hkrati s knjižnimi besedami, ki so jih za potrebo ustvarili posamezniki in so se prijele. Tudi te so narejene iz slovanskih korenov s slovanskimi priponami, a so umetne, saj niso nastale med preprostim ljudstvom, čeprav so narejene po zgledu ljudskih. Če upoštevamo obe ti plasti besedišča, potem je — kakor v vsakem drugem knjižnem jeziku — knjižnih besed mnogo več kakor ljudskih. Seveda so te zadnje brez primere pogosteje rabljene kakor knjižne. V vsakdanjem govoru nam zadostuje nekaj tisoč besedi, lepo razvit knjižni jezik jih ima vsaj tolikokrat po deset tisoč. Iz tega sledi, da pač niso samo besede tisto, kar dela jezik ‚papirnat‘, pač pa način, kako jih uporabljamo in vežemo. Papirnat jezik lahko očitamo piscu, ki v ljudsko povest tlači umetno narejene izraze, ne moremo pa zameriti povesti, ki se godi n. pr. v Prekmurju, če uporablja izraze, ki so kranjskemu ušesu novi, skratka, če se oddaljuje od ‚standardnega‘ knjižnega jezika. Tako smo načeli vprašanje narečnih besed. Če velja že od prvih začetkov naše književnosti, da sme pisec naposodo po čistejši izraz k narečju in da se iz narečij dopolnjuje knjižno besedišče, potem nikakor ne moremo obsojati vzhodnih besed samo zato, ker niso kranjske ali celo samo ljubljanske, n. pr. hasniti, danj, idem (grem), itak, liki, navoliti se (naveličati se), otavek, Bog plati, posel, praženek, razsoha, sva- stična, svedok, tenja (senca), vrač, zbočki pogledati itd. Ker je tudi belo- kranjščina slovensko narečje, ne moremo kar tako odkloniti številnih Župančičevih posebnosti, češ da so kroatizmi.

V knjižni slovenščini je množica slovanskih izposojenk, ki so splošno in brez ugovora sprejete in se njih ‚papirnosti‘, bi dejal, ne zavedamo več. Med njimi je kopica strokovnih términov iz vseh panog znanosti, največ tistih, ki so jih slovenili v prejšnjem stoletju (naravoslovje). Na- vesti hočem precejšnje število dokaj vsakdanjih besed, da bo vsakomur jasno, kam bi nas pripeljala prenapeta ozkosrčnost: bajka, barje (Cankar se mu je sicer izognil z vrhniškim *na mahu*), batina, beda, beležiti, blago- roden, blagovest, brusnica, budalo, bujen, carina, čaj, čar, čarati, čarov- nik, čarovnica (za ljudsko coper, coprati, veščec, vešča), čepica, čipke, čustvo (ki je popolnoma izrinilo nekdanje čutje), deber (soteska), dejstvo (za nekdanje dejanje), dobava, dobaviti, dobavitelj (ki je zaradi pomenske tančine izrinil založnika, zakladati), dojem, dostojen (domači sposoben je dobil ožji pomen), dostojanstven, dostava, došlec, duševen, galeb, geslo,

globa, gmoten, godba, grb, grinja, hotnica, hraber, izjava, izkrcati, izložba, izmišljotina (poprej izmišljija), izraz, izvesek (prej izobesek), izvolite, izvor, jedek, kisik, klanjati se, kolek, kólo (poprej kolobar), kovček, krasen, krinka, krojač (prej šivar), krsta, krvolok, krvnik, lepenka, letak, ličinka, lokvanj, lutka, mitnica, milo, mogotec, mornarica, mrtvilo, nabožen, načelo (Vodnik je naredil vodilo), načrt, načitan, nadarbina, nadzirati, nadzornik, napev, narečje, naslov, natečaj (prej razpis), nazor, nebotičen, neizbežen, nesmisel, niz, noj, nrav, nraven, občestvo, občinstvo, obkoliti, oblika (prej podoba), obliž, obrazec, obširen, obzorje (Stritar je rekel obnebje), odličen, odnošaj, odpor, odtенок (različica in tančina sta tudi umetni), odzvati se (poprej samo oglasiti se), ognjevit (poprej ognjen), ograzati, oklop (prej oklep), okvir, opredeliti, oprezen, oporoka, opustošiti, oseka, osredotočiti, ovekovečiti, paluba, papiga, pavlinček, pehota, pelod, pesnik, pesmarica, pivo (poprej ol), plemič, pletilja, plima, plin, pluta, ploščad, pobratim, podladje, podmena, pohod, pojem, pokost, pokrovitelj, polk, položaj, ponos, poročnik, posadka, posestrima, posledica (poprej nastopek), poslovnik, postavka, postopica, posvetiti, potomec, povod (poprej prilika, priložnost; beseda ni dovoljena v pomenu vzroka), pozor, pozorišče, požrtvovalen, vse sestavljenke s pra- (Trubar je pisal preded), pravosodje, pravnik, pravcat, predavanje, predlagati, predlog, predpostaviti, predpona, prestol, prevesti, prekotnica, prekis, premirje (Stritar pomirje), pretvarjati (prej spreminjati), prezirati (prej zaničevati), pristan, pristaš, privid, pribitek, pridih, prislov, prispevati, pristroj (aparati), privrženeč, pripravnik, promet, proslaviti (poprej samo praznovati), prospeh, prostran, proizvod, prtljaga, prvoten, psovka, razborit, razediniti, razglabljati, razkošen, razkol, razlog, razred, razsol, razočarati, razvrat, redar, rokotvoren, rula, samokres, samonikel, samobiten, samodržec, samoroden, samovar, sadra, samostan, sestajati (iz česa), siga, sidro (prej maček), skupščina, skat, skladatelj, skoba, skobelj, slavolok, slepa ulica, sloga, slog, sloj, slon, sljuda, sluz, smilje, smisel, smotka, smokey, smer, snežinka, sončarica, soočiti, sobolj, soprog, sovršen, soznačen, sostav, sorazmerje, spevoigra, spletka, splav, spor, stalež, stolp, strast, starodaven, stih, strelnica, stavka, stolnica, stroj, sredstvo, sredozemlje, svetilka, svoboda (v vzh. narečjih sloboda), ščitonoša, škrge, škrob, šlem, talec, tamburica, telečjak, temeljit (iz grščine preko hrvaščine z nemško metaforo gründlich; Stritar je pisal samo natančen), tetrev, tiralica (prej iskalnica), tlak, tjulenj, tovarna, troblja, udoben, ukrasiti, upravljati, urad, uradnik, usoda, uspeh, ustava, usluga, valovanje, vzenje, verolomen, vse sestavljenke z vele-, veper, vesna, velblod, vitek, visokoroden, vitorog, vladika, vloga, vodja, vonj, vodik, vpliv, vsota, vzpostaviti, zabava, zadruga, zakup, zaliv, zanesenec, zamazka, zaslug (prej zasluženje), zbornik, zlog, značaj, zlovešč, zvok, zvodnik, žezlo, žica, žig, živahen, živelj, živec (Vodnik je naredil čutnico), životariti, žreb, župnik. Takih splošno sprejetih in neizpodbijanih slovanskih izposojenk je s sorodstvom vred nekaj tisoč, torej precej več kakor vseh ljudskih izposojenk.

V drugi skupini so slovanske izposojenke, ki SP pred njimi svari s križcem in so torej ostro prepovedane. V oklepaju navedeni domači izrazi jih popolnoma nadomeščajo: boja (barva), bolovati (bolehati, bolan

biti), broj (število), čin (dejanje; pač pa je dovoljen v pomenu ranga), činovnik (uradnik), daleko (daleč, daljno-), dejstvovati (delovati), dirniti (zadeti, ganiti), dirati (dotikati se), diviti se (čuditi se), diven (čudovit), divota (čudo), dojmiti se (ganiti, pretresti, zadeti), ganotje (ginjenost), gospica (gospodična), groznica (mrzlica, treslika), imejitelj (imetnik), imendan (god), ipak (vendar), iztok (vzhod), izvanreden (izreden), izvesten (neki), izvestnost (gotovost), jadicovati (tožiti, tarnati, javkati, zdihovati), lihvar (oderuh), načičkati (nališpati), načiniti (napraviti, storiti), nadmoč (premoč), nadmodriti (premodriti, preslepiti), nadležna oblast (pristojna), nagodba (pogodba; vendar se splošno rabi avstro-ogrška nagodba), na licu mesta (na kraju samem), napram (do, proti), nebroy (brez števila, nešteto), nečas (nepravi čas), nečuven (nezaslišan), neodoljiv (neustavljiv, neudržljiv, nepremagljiv), nezavisen (neodvisen), obitelj (družina, rodovina), oddvojiti (ločiti), odgojiti (vzgojiti), odgonetiti (uganiti), odoleti (kos biti), oduševiti (navdušiti), omladina (mladina), opasen (nevaren), opetovano (vnovič), oriti se (razlegati se), osobit (poseben), osporavati (izpodbijati, oporekati), poprišče (torišče), posedovati (v lasti imeti), postopati (ravnati s kom; pač pa je slovensko: postopati po vasi; pravni izraz postopek se je že ukoreninil), predbacivati (zraven še grd germanizem; slov. očitati), pristanek (privoljenje, soglasje), v prilog (v prid), protiviti se (ustavljati se, nasprotovati), razstanek (razhod, slovo), remek delo (mojstrovin), skiniti (sneti), slavlje (slavnost), snimek (snemek), spas (rešitev), stranpotica (kriva pot), udejstviti (uresničiti), udejstvovati se (delovati), ujediniti (zediniti), upropastiti (uničiti), vzhičenje (navdušenje), zaviseti (odvisen biti), žalibog (žal). Prepovedani so goli orodniki: čudom (v čudu), koncem (na koncu), početkom (na začetku), potom (po), povodom (o priliki), rodom (po rodu). Kdor trezno pretehta gornje prepovedi, pač ne more trditi, da je SP prestrog, saj gre za slovenskemu ušesu neprijetno izražanje, ki se ga celo časnikarji že sramujejo. Edino *čim* (v pomenu brž ko, kakor hitro) se zaradi kratkega izražanja trdovratno drži in se bo nemara kljub prepovedi obdržal, posebno ker ga podpira pristno domača raba *čim — tem*.

Naslednje besede je SP zaznamoval z zvezdico. Kaj mu pomeni zvezdica pri slovanskih izposojenkah? Prav gotovo ne tistega, kar ob ljudskih izposojenkah. V tem primeru je torej raba zvezdice vsaj pomanjkljivost, ki bi jo bilo treba nadomestiti s kakšnim drugim znamenjem, če je le-to sploh potrebno. Ne pomeni namreč, da gre za ljudsko besedo, marveč kaže na knjižno rabo, saj celo predlaga nadomestke. Vendar so po SP z zvezdico zaznamovane slovanske izposojenke že tako zakoreninjene, da si jih ne upa prepovedovati. Dober stilist se jim bo seveda z lahkoto izognil, iz časnikarskega jezika pa težko da bi jih še preganili. SP je torej ubral neko srednjo pot, ki nikogar ne zadovoljuje popolnoma. Kdor hoče pisati po domače, se jih bo izognil s senenim vozom, slavofilom bojo sladka paša. Oglejmo si torej vsako posebej in nadomestek zanjo: *baš* je uvedel Levstik, Stritar pa je vse svoje *baš* pozneje popravil (prav, ravno), morda prestrogo, ker je beseda znana tudi našim narečjem; *baviti se* (ukvarjati se), res pa je, da ne moremo več pogrešati *zabave*; *bedastoča* je popolnoma odveč (neumnost), vendar jo držé so-rodnice *bedak*, *bedast* itd.; *blesteti* (bleščati) in *bol* (bolečina) se neka-

terim zdita pesniški; pri besedi brigati se je zvezdica čisto odveč; celokupen (celoten); cepidlačiti (dlako cepiti); pri besedi čtivo (berilo) SP ni dosleden, saj dovoljuje čitati poleg brati; dočim (medtem ko, a); dosloven (dobeseden); grudi (prsi) je nepotrebna pesniška cmera; ob sestavljenkah z *ino-* kaže SP trojno obravnavo: inozemec je dovoljen, inostranec ima zvezdico, inoverec celo križec; dosledno to ni, čeprav je raba res takšna; izvestje (poročilo); jaditi (jeziti, togotiti), kist (čopič); nalikovati (podobn biti) je nepotrebna beseda, pač pa ne moremo več prebiti brez nalike; nedostajati, nedostatek sta izrazita purizma, ker je manjkati ljudska izposojenka; popolnoma odveč so: neumoren (neutrudljiv), odraz (odsev), odražati se (odsevati, odbijati se), oklevati (obotavljati se, omahovati), okrilje (naročje), odvraten (zoprn, gnusen), ostaviti (zapustiti), ostavka (odstop), osveta (maščevanje), otrov (strup), oživotvoriti (uresničiti, oživiti), od pamtiveka (kar pomnijo), pobuna (upor), plamteti (plameneti), poedin (posamezen), posetiti (obiskati; posetnica bo seveda ostala), povestnica (zgodovina), potankost (nadrobnost), potvoriti (popačiti, ponarediti), potvorba (ponaredek), pravec (smer); trdovratno se rabi *predel* v pomenu (po)krajine (kaj se res ne dá nadomestiti?!); preki sod (nagla sodba), preinačiti (predrugačiti), prosjačiti (beračiti), radi (zaradi), pušiti (kaditi), rob (suženj), spužva (morska goba), zasluge steči (pridobiti), stremeti (prizadevati si; za stremuha pa ne bo zadostoval prizadevnež), svrha (namen), svojski (poseben, samosvoj), svojstvo (lastnost), šetati (sprehajati se), štediti (varčevati), tuga (žalost, toga), tvrdka (firma, podjetje), učiniti (narediti, storiti), uvaževati (upoštevati), zagonetka (uganka). — Gornje izposojenke bi moral SP še enkrat prerešetati. Morebiti bo tej ali oni zaradi potrebnosti ali, ker jo pozna katero narečje, dal vstopnico v knjižno besedišče, pretežno večino naj pa kar pogumno križa. Tako odpade dvoumna raba zvezdice.

V tretji skupini so slovanske izposojenke, ki so sicer brez potrebe vdrle v knjižni jezik, saj so izpodrinile še žive domače besede, vendar pa so se tolikanj trdno zakoreninile, da jih SP ne preganja z nobenim znamenjem. Neredko so si z domačo besedo razdelile pomensko področje in so res nepogrešljive. Ravno ob teh besedah se je bil in se še bije hud boj. Zagovorniki ljudskega jezika bi jih brez usmiljenja iztrebili, vendar nimajo upanja, da bi pri časnikarjih ne pogoreli. Po našem mnenju je SP prav naredil, da jih ni izobčil, na drugi strani pa je vendarle potrebno te izposojenke oceniti, morda jim dati znamenje, ki ne bodi prepoved, marveč opozorilo. V naslednjem jih hočemo pregledati in jih primerjati z domačinko, ki jo spódrivajo. Tako bo piscu na voljo, da izbere to ali ono, kakršna je pač vrsta jezika, ki ga hoče pisati: bodriti, bodrilo — spodbujati, spodbuda; bodočnost — prihodnost; boleost, bolnica — bolečina, bolnišnica; boriti se, borba, borec — bojevati se, boj, bojevnik; briga, brigati se, brižen — skrb, skrbeti, meniti se za kaj, skrben; brodovje — ladjevje; brz, brzina — hiter, hitrost; četa — krdelo; čitati, čitanka, čitatelj, čitalnica — brati, berilo, bralec, bralnica (za čitljiv ni domače besede); član, članarina — ud, udnina (ni pa izraza za članski, članica); čud — narava; čuvati — varovati (čuvaj je domača beseda); dovtip, dovtipen — šala, šaljiv; doznati — izvedeti; dragocen, dragocenost — drag, dragotina; dražest, dražesten — mik, mičen (dražest je grdo pre-

vedena po nem. Reiz in se je Hrvatje sami otepajo); gorostasen — velikanski; graditi — zidati (današnji pomen je močno prerasel prvotnega, ne verjamem, da bi besedo še mogli pogrešiti); imovina, imovit — premoženje, imetje, posest, premožen; iskren — odkrit, odkritosrčen; istina — resnica; istoveten, istovetiti — isti, istiti; izpit — skušnja; jamčiti, jamstvo — porok biti, poroštvo; jarka luč — živa, ostra l.; javen — očiten (za javnost včasih ni nadomestka); kititi — zaljšati, lepšati, lišpati; kleveta — obrekovanje; knjiga, knjigarna, knjižen — bukve, bukvarna, bukovski (nimamo pa izraza za književnika, književnost); kolebati — omahovati; koprena — tančica; kovarstvo, kovar — spletkar, spletkar; krut — grozovit; lahkomiseln — lahkomisljen; lanec — veriga, okovi, spone; laskati se — dobrikati se, prilizovati se; lest — zvižaja; licemer — hinavec; livada — travnik, loka; ljubimec — ljubi, ljubej; luka — pristan(išče); malenkost — malost, malota; mladež — mladina; možen, možnost — mogoč, mogočnost; mržnja, mrziti — sovraštvo, sovražiti; motriti — opazovati, gledati; nabaviti — omisliti (vendar za nabavo in pod. nimamo izraza); nadoknaditi — nadomestiti, pristoriti; naknaden — kasnejši; nagrada — darilo (danes je že pomenski razloček); namera, namerno — namen, nakana, nalašč (za namen ni izraza); nameravati — namerjati; nalog — ukaz, povelje; nasilje, nasilen — posilje, posilen (že iz rabe); naslednik, nasledovati, nasledek, naslednji, naslednjič — nastopnik, nastopiti za kom, nastopek, sledeči, prihodnjič (vendar za vse izrastke tega korena nimamo domačega izraza); naznačiti — nakazati; nečak — stričnik; nega — oskrba, varstvo, gojitev; nestvor — pošast, spaka; neuk — neveden; neumesten — nepriičen, neprikladen; nežen — mehak, rahel (vendar ima nežen širši, zato pa bolj bled pomen); nihati — gugati, zibati, omahovati (kaj pa nihaj?); obala — breg, obrežje; obvestiti — sporočiti, naznaniti; očividni — očiten; odlikovati (se) — poslaviti, izkazati se, obnesti se (vendar za odliko in odlični ni nadomestka); odmor — oddih, počitek, počitnice; odobriti — potrditi (vendar že pomenska tančina); odsoten — nenavzoč; oglas — oznanilo; ogorčen — razkačen, razdražen; ogromen — velikanski; okorel — tog; opozoriti — opomniti; orjak — velikan; ostrog — tabor(išče); osvestiti se — zavedeti se; otvoriti, otvoritev — odpreti, odprtje (že pomenska tančina); označiti — zaznamovati; ožigosati — ošibati; pasma — pleme; pester — pisan; pirovanje — gostija, svatovanje; podel — umazan, nizkoten, prostaški; podnos — podstavek; podroben — nadroben; pojav, pojaviti se — prikazen, prikazati se (vendar že pomenski razloček); ponovno — vnovič, znova, na novo; poreklo, po poreklu — izvor, po rodu, doma; poveriti — zaupati; prapor — zastava; predstavnik — zastopnik; prelest — mik, omama; prekiniti — pretrgati, presekat, ustaviti; pretiran — prenapet, pregnan (hrv. izraz je dobesedni nem. übertrieben); prisoten — navzoč(en); природа — narava; prijati — všeč, pogodu biti, ugajati; pro- za pre- je po hrv. vplivu (izjemi sta prostor in prodaj), vendar imajo dvojnice že pogosto različen pomen; propal — izprijen, pokvarjen; prosvetljen — razsvetljen (vendar samo prosveta); proslul — razvpit, znan, glasovit; pritislovje — nasprotje; pronikniti, pronicati, pronicav — prodreti, prodirati, prodoren; proglasiti — razglasiti; radost — veselje; razjariti — razkačiti; razljutiti — zjeziti, razdražiti; razlika, razlikovati — razloček,

razločevati (vendar samo različen); razmotriti — razmisliti, pretehtati, preudariti; razprava — obravnava; rokovati se — roko podati; sestati se, sestajati se, sestanek — sniti se, shajati se, snidenje, shod; skromen — boren, pohleven (prvi ima širši, toda bolj nedoločen pomen); slika, sličen — podoba, podoben; slučaj — naključje; slušati — ubogati; slutnja, slutiti — sum, sumiti; slop — steber; slovar — besednjak; sluga, služkinja, služinčad — hlapec, dekla, krščenica, posli, družina; smatrati — imeti, šteti za kaj; smel — predrzen; smisel — pomen; smoter — namen; soba — izba; sobarica — hišna; sotrudnik — sodelavec; sovpadati — ujemati, skladati se; sposoben — zmožen; spomenik — spominek; stas, stasit — postava, rast, život, postaven, zastaven; strokovnjak — izvedenec; strpati — stlačiti; strog — oster, trd, hud, resen; starosta — starešina; suhoparen — pust, suh; svečan — slovesen; svečenik — duhovnik; svirati, svirel — piskati, igrati, pastirska piščalka; za svež nudi SP kopico domačih izrazov, pa vendar je včasih nenadomestljiv; svod — obok, oblok; tajnost, tajen, tajinstven — skrivnost, skriven, skrivnosten (pa samo tajnik); tesnec — soteska; težiti, težnja iz hrv., z njo konkurira rus. stremeti, stremljenje, domače je prizadevati si, prizadevanje, prizadetje; točen — natančen; točka — pika; tolpa — drhal; trpati — tlačiti, treati; turben — žalosten; ukiniti — odpraviti, razveljaviti; umesten — priličen, pripraven, prikladen, primeren; upravitelj — oskrbnik; užmev (SP nima) — nasmeh; usojati se — drzniti, upati se; uteha, utešiti — tolažba, utolažiti; utvara — prikazen, zdelo, slepilo; utvor — privid; utvarjati si — domišljati si, delati si upe; važen — tehten, pomemben; veda — znanost; več — izveden, umetelen, izurjen, spreten; vetrnjak — omahljivec; vežbati — vaditi, uriti; vest — novica, sporočilo, glas; vestnik — glasnik; vešala — vislice; vojna — vojska (danes pogosto rabita za razločevanje med exercitus in bellum); vprav — prav, ravno; vstanek, vstaš — vstaja, vstajnik; vzduh — zrak; vzor — zgled; vzajemen — medsebojen; zadušnica — mrtvaško opravilo; zahtevati — terjati; zaključek — sklep; zakon — postava (ki pa je res po nem. Ge-setz); zakuska (SP nima) — prigrizek; zanimati, zanimiv — mikati, mičen; zapad — zahod; zatvoriti — zapreti; zavesa — zastor; zatočišče — zavetje, pribežališče; zločin — hudodelstvo; znak — znamenje; zrcalo — ogledalo; zvati — klicati, imenovati; zvanje — poklic, naziv: žigosati — šibati; žrtev, žrtvovati, žrtvenik — daritev, darovati, darilnik, oltar (pomenska tančina).

Kako naj bi torej SP obravnaval slovanske izposojenke? Tistim, ki jih obsoja, naj brezobzirno prilepi križec! Kar jih je takih, ki zanje nimamo ali nimamo več domačega izraza, naj dobe vse državljanske pravice brez kakršnegakoli znamenja! Tiste že močno udomačene, ki so sicer brez potrebe vdrle v knjižni jezik in danes izrivajo še živo domačinko (morda s pomensko različico), naj sicer obdrži brez prepovedi, vendar pa z opozorilom, da v določeni vrsti jezika zasluži domačinka prednost! Pa pisatelji in pesniki? Naj prosto volijo! Kako bodo povedali, naj bo v skladu s tem, kaj in komu bodo povedali. Napačno bi jim bilo postavljati za zgled samo Prešerna, saj je do njegovega časa jezik sprejel le bore malo slovanskih izposojenk.